

El camp català

El 24 de maig, amb el títol de «Catalunya-ciutat», *Avui* publicava un article de Jaume Miravittles que, malgrat les recomanacions finals de l'autor demanant suggeriments, no deixava de ser alarmant. Com si vingués a fer-se'n ressò, la premsa d'aquells dies ens assabentava que abans d'acabar-se el segle Barcelona serà una ciutat de set milions d'habitants. Segurament la febre de les eleccions ha fet passar una mica per alt aquest article i el problema espinosíssim que conté.

Miravittles parla, entre altres coses, del perímetre Blanes-Tarragona, amb un vèrtex superior a Vic, enclouent en aquest espai urbà Reus, Montblanc, Igualada i Manresa, sense excloure els altres centres urbans com Lleida, diu. I afirma, en un altre indret, que el «procés d'urbanització de les societats modernes és irreversible».

De la lectura de les dues afirmacions anteriors, que hem posat intencionadament de costat, un doble interrogant —gairebé elemental— se'n desprèn: I el camp, què? ¿I aquesta gran ciutat, com i qui l'abastarà?

Si ja, en altres ocasions, amb una Barcelona d'un o dos milions d'habitants, s'havia parlat —referint-se, és clar, al Principat— d'un país macrocefàlic, i dels perills inherents al fet de tenir un Cap i Casal tan gran en proporció al cos que l'ha de sustentar, ¿què no direm d'una Catalunya-ciutat, tal com ens la dibuixen avui, encara que la vulguem suposar presidint els Països Catalans?

Comencem per dir que no estem del tot d'acord amb aquella visió dels forasters, segons la qual Catalunya és un país molt poblat. Potser sí que venint de la Meseta, i durant el segle XVIII, es podria tenir aquesta impressió. Però al Tarragonès mateix, i a la Terra Alta, jo recordo zones molt extenses que, per la raó que sigui, són quasi despoblades.

No cal ser cap estadista ni cap observador conspicu per adonar-se de com el camp s'ha anat degradant durant aquests anys. Tothom sap que hi ha pobles sencers —al Segrià, a la Noguera— que han estat abandonats. Les meves investigacions picassianes m'han dut, a voltes, a zones una mica extremes de la nostra geografia, com Horta de Sant Joan i Gósol. En aquest darrer poble, concretament, a començament de segle hi havia prop d'un miler d'habitants i tenia mestre. Actualment, aquells són poc més de dos-cents i el poble s'ha quedat sense mestre. ¿Què s'és esdevingut? Per què aquest èxode? ¿Hi ha cap manera de deturar-lo? Avui, a Gósol, com en altres indrets allunyats, les vaques — que són una de les grans riqueses del país— entren encara a les cases pel mateix lloc que la gent. L'home conviu gairebé del tot amb els animals, com en els temps més remots. Aleshores, què s'esdevé? No és gens difícil d'imaginar-ho. Una noia de Gósol, per exemple, que un diumenge se'n va a ballar a Berga o a Manresa, no sols troba en aquests llocs molts més balladors o festejadors, sinó que s'adona que aquests han adoptat unes formes d'higiene moderna que el pobre xicot de Gósol no ha pogut adoptar. Quan la noia torna al poble ja només pensa a deixar-lo. Té alguna solució, aquest problema?

El 1932, la Generalitat de Catalunya va crear, a Granollers, una granja model que havia de multiplicar-se per tota l'àrea del país. Recordo que a l'escola on anava ens la feren

visitar. La instal·lació era ja una instal·lació moderna, amb certs dispositius automàtics i una gran part del terra de rajola de València. Els homes que s'encarregaven de la granja anaven ja amb bata blanca.

Si això s'esdevenia durant els anys trenta, cal suposar que els mitjans actuals i la tècnica actual deuen deixar aquell model de granja un bon xic endarrerit i que el treball en un lloc així és del tot compatible, a hores d'ara, amb unes formes de vida del tot evolucionades i actuals. Però caldrà, encara, que la llar del pagès, del granger, tingui més al·licients que no pas ara; caldrà que la vida comunitària, a causa dels centres d'esbarjo, d'esport o de cultura, el retengui també al terròs. Aleshores aquest home començarà d'avaluar degudament els avantatges que, en el món actual, el camp ofereix sobre la ciutat: aire no contaminat o menys contaminat, distensió nerviosa, percentatge inferior d'infarts, avantatges per a la mainada, etc. Car és evident que l'home modern, amb els seus èxodes de fi de setmana al camp o a les platges, ha tornat a valorar la naturalesa, i que això el camperol ho ha copsat.

Si, així i tot, la ciutat continua avançant, com sembla inexorable, caldrà preveure aquest expandiment i planificar-lo, però no tant en funció de la ciutat mateixa, sinó del camp. Caldrà que la programació d'aquesta creixença sigui feta des del punt de vista prioritari de la terra, caldrà que la ciutat se supediti a la necessitat de preservació de certs conreus, de certes zones inexpugnables.

Si el perill d'una megàpolis era ja evident durant els anys trenta, una Catalunya-ciutat que hagués anat ofegant pobles i poblets i, per tant, la pagesia, esdevindria una ciutat esclava de la ruralia o de l'organització de la qual hagués de refiar-se per a sobreviure.

Durant la guerra civil, quan Barcelona era una quarta part del que és actualment i quan el camp català era molt més conreat, el problema de l'abastament esdevingué ja aclaparant. ¿Què s'esdevindria amb una Barcelona molt més gran, presidint un cos molt més esquitat?

Fins i tot en la Barcelona actual, un dels problemes que esdevé més urgent, sigui quin sigui el govern imperant, sigui qui sigui el règim autonòmic que ens sigui concedit, per poc que els homes que ens governin vulguin redreçar el país, és el de revifar el camp; fer-ne, amb el de l'ensenyament, un problema prioritari.

Josep Palau i Fabre

Avui, 24 de juny del 1977